

Stanovení koncentrace thoria ve vodách metodou ICP-MS

Ústav jaderného výzkumu Řež a.s.
Centrální analytická laboratoř ÚJV Řež (CAL)

František Sus, Jana Slezáková, Eva Suchá

Radiologické metody v hydrosféře 09
5. a 6. května 2009
Žďár nad Sázavou

Objev thoria

- ❖ **J.J. Berzelius 1828**
- ❖ **Nehomogenní záření – rozpadová řada**

Rozpadová řada

Izotop	Poločas přeměny	Jednotka	Přeměna/ jednotka	Přeměna/ jednotka
²³² Th	1,405·10 ¹⁰	(r)	α	
²²⁸ Ra	5,75	(r)	β ⁻	
²²⁸ Ac	6,15	(h)	β ⁻	
²²⁸ Th	1,9116	(r)	α	
²²⁴ Ra	3,66	(d)	α	
²²⁰ Rn	55,6	(s)	α	
²¹⁶ Po	0,145	(s)	α	
²¹² Pb	10,64	(h)	β ⁻	
²¹² Bi			β ⁻ 60,55 min	α (35,94 %)
			²¹² Po	²⁰⁸ Tl
			α 0,3 us	β ⁻ 3,053 min
²⁰⁸ Pb	stabilní			

Pozad'ová koncentrace v přírodě

- ❖ v závislosti na místě a složení půdy pohybuje se mezi 8 – 12 mg·kg⁻¹ [5]
- ❖ v hydrosféře mezi 10⁻² – 10⁻⁶ mg·l⁻¹[6]

Metody izolace pro analytické účely

- ❖ extrakce, např. thenoyl-tri-fluoracetone [7, 8], kvarterními aminy [9], organofosfáty
- ❖ dělení na silně bazických anexech v prostředí kyseliny chlorovodíkové [10], kyseliny dusičné [10, 11]
- ❖ metody extrakční chromatografie kvarterními aminy nebo organofosfáty zakotvenými na vhodném, zpravidla nepolárním nosiči
Zpravidla se jedná o produkty fy Eichrom Environment (TRISKEM International) [12-14]

Metody stanovení nízkých koncentrací

- ❖ **spektrofotometrické stanovení s činidlem Arzenazo, předpokládaná mez detekce stanovení $0,0x \mu\text{g}\cdot\text{l}^{-1}$**
- ❖ **fluorescenční stanovení s činidlem typu morin**
- ❖ **gama-spektrometrické stanovení založené na měření aktivity dceřiných izotopů (Ac-228, Tl-208)**
- ❖ **spektrometrické stanovení technikou ICP-MS (souhrnné stanovení 62 prvků ve vodách) [15]**

Odběry vzorků a úpravy

- ❖ Monitorovací plán
- ❖ PE vzorkovnice s přidavkem 7 ml HNO_3 (67%)/litr vzorku
- ❖ 1 – 2 litry (pH 1 HNO_3)
- ❖ Zpracování filtrace
  - 0,4 μm – roztok ---- nerozpustný podíl
- ❖ Úprava: 10 – 100 ml, přidavek 1 ml konc. HNO_3
- ❖ Odpaření
- ❖ Přídavek 3 ml 3M HNO_3

Chemická separace

- ❖ Kolona TEVA Resin 3M HNO₃
- ❖ Nanesení vzorku
- ❖ Vymytí příměsí 10 VOK 3M HNO₃
- ❖ Eluce Th 10 ml 0,03M HNO₃ – zvážená vzorkovnice
- ❖ Přídavek 3M HNO₃ (0,43 ml), vážení
- ❖ Přídavek roztoku Rh (100 ng Rh·g⁻¹ 0,50g) Rh 5 ng·g⁻¹
- ❖ ICP-MS měření

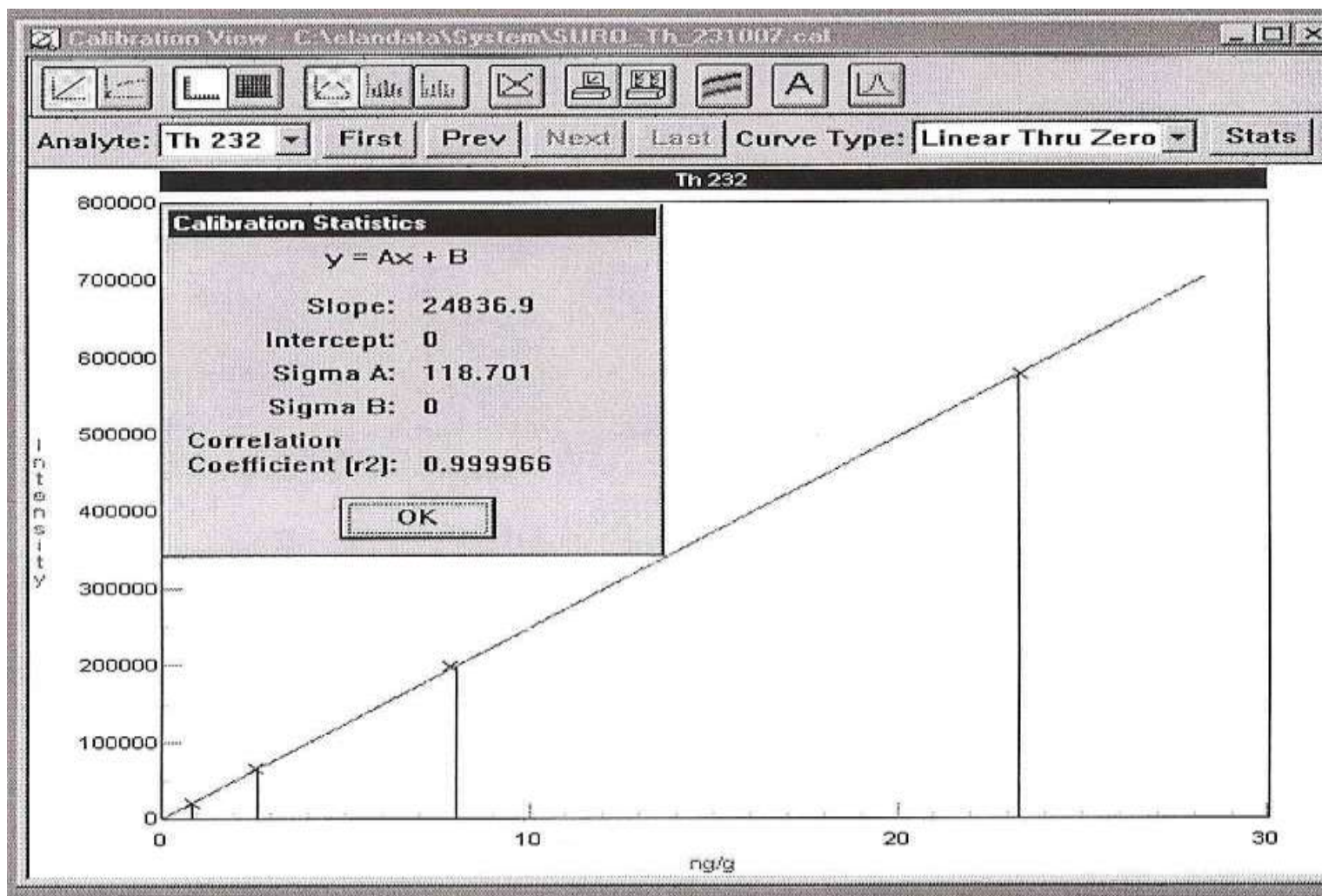

ICP-MS Elan 6000

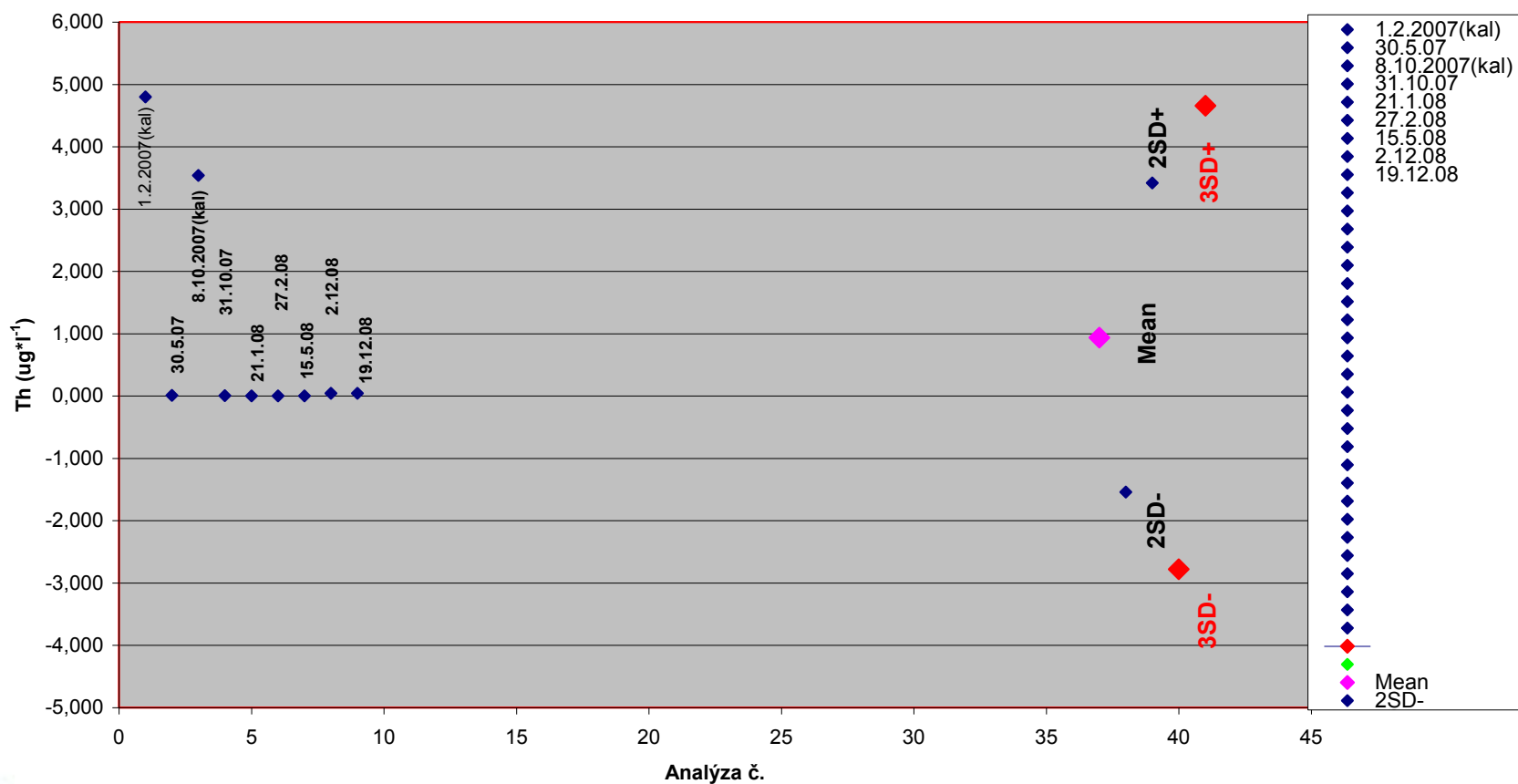
Kalibrační přímka

Výsledky měření vzorků vody - bodu plánu

Měření	Datum měření	Konc. Th ($\mu\text{g}\cdot\text{kg}^{-1}$)	Stand. nejistota ($\mu\text{g}\cdot\text{kg}^{-1}$)	Aktivita ($\text{mBq}\cdot\text{kg}^{-1}$)
1	1.2.2007 (+kal)	4,8	0,2	19,5
2	30.5.2007	0,009	0,001	0,036
3	8.10.2007 (+kal)	3,54	0,14	14,4
4	31.10.2007	0,006	0,000	0,024
5	21.1.2008	0,002	0,000	0,008
6	27.2.2008	0,002	0,000	0,008
7	16.5.2008	0,002	0,000	0,008
8	2.12.2008	0,042	0,002	0,17
9	19.12.2008	0,042	0,002	0,17

Změny koncentrace v čase

Výsledky a diskuze

- ❖ optimalizací měřidla dosaženo a nízké meze detekce. Mez detekce měřidla je menší než $0,07\text{ng Th}^*\text{I}^{-1}$
- ❖ aplikace separačního postupu umožňuje zpracovávat jak radioaktivní vzorky, tak roztoky s vyšším podílem solí a eliminovat jejich vliv na výsledky stanovení a také dosáhnout „zkonzentrování“ vzorku
- ❖ zvolený separační postup má vysokou selektivitu

Výsledky a diskuze

- ❖ účinnost chemické separace se pohybuje mezi 98-101 % a byla ověřována analýzou kontrolního roztoku CRM a „slepého“ pokusu
- ❖ z výsledků měření reálných vzorků vyplývá, že za obvyklých přírodních podmínek se thorium vyskytuje především v kalech
  - **snadná hydrolýza**
  - **sorpce na hydrolytických formách**
- ❖ standardní nejistota stanovení thoria ve vzorku je dána jeho koncentrací a pro obsahy nad cca $10 \text{ ng} \cdot \text{l}^{-1}$ nepřesáhne 5 % rel.,

Výsledky a diskuze

- ❖ **správnost stanovení thoria ve vodách hodnocená z výsledků ověřování měřidla Českým metrologickým institutem a vyjádřená odchylkou od referenční hodnoty byla 3%,**
- ❖ **v porovnání s gama-spektrometrickou metodou (^{228}Ac) lze metodou ICP-MS dosáhnout min. 100x menší meze detekce stanovení ^{232}Th s výrazně vyšší přesností a správností výsledků.**

Děkuji Vám za pozornost

www.ujv.cz

Kontaktní spojení: Ing. F. Sus, CSc., [mail:sus@ujv.cz](mailto:sus@ujv.cz)

Ing. J. Slezáková, [mail:slz@ujv.cz](mailto:slz@ujv.cz)